

Jójárt Krisztián:¹ Az orosz haderőreform értékelése IV. – Védelmi kiadások

Vezetői összefoglaló

- Az orosz védelmi költségvetés a teljes katonai kiadások körülbelül 79%-át teszi ki.
- Ez adja a teljes szövetségi költségvetés mintegy 20%-át, mely a második legnagyobb egyszeri tétel a szociális kiadások után. A hivatalos költségvetésen felüli kiadásokkal együtt ez akár a 25%-ot elérheti.
- Oroszország katonai költségvetése az 1990-es években folyamatosan csökkent. A költségvetés körülbelül 75%-át a személyi kiadások emésztették fel ebben az időszakban, miközben a tíz évre szóló fegyverkezési programok mindegyike kudarcba fulladt.
- A kedvező gazdasági folyamatoknak köszönhetően 2000-tól lehetőség nyílt a védelmi költségvetés ütemes növelésére.
- A 2011-ben bevezetett és 2020-ig előirányzott tízéves állami fegyverkezési program első öt éve sikerrel zárult. Az Oroszország elleni szankciók és az olajárcsökkenés miatt azonban a program második periódusának végrehajtása egyre nagyobb terhet jelent a költségvetés számára.
- 2016 októberében a védelmi költségvetés folyamatos csökkentését irányozták elő az elkövetkező három évre. Az a tény azonban, hogy a csökkentés jóval alul marad a számos más területen már 2015-ben végrehajtott 10%-os forráselvonáshoz képest, azt bizonyítja, hogy a Kreml számára a védelmi szektor továbbra is prioritást élvez.

A Szovjetunió felbomlásának eredményeképpen az 1990-es években a hidegháborús szuperhatalom Oroszország jelentősen meggyengült, gazdasági, politikai társadalmi válságok sora sújtotta. A válságjelenségek az orosz haderőt sem kímélték: a haditechnikai eszközök túlnyomó többségének elavulása, a személyi állomány lerongyolódása, a morál meggyengülése, burjánzó korrupció bomlasztotta a fegyveres erők képességeit, amit csak ezredfordulót követően a javuló gazdasági helyzet és a megszilárduló politikai vezetés tudott többszöri kísérletre megállítani, és elkezdni a haderő átfogó reformját és modernizációját. A szerző négy részes tanulmány-sorozatban azt a folyamatot tekinti át és értékeli, amelynek eredményeképpen az ismét nagyhatalmi ambíciókat megfogalmazó Oroszország hagyományos fegyveres erőit modernebb, ütőképesebb haderővé alakította, és ezen az úton kívánja tovább fejleszteni az évtized végéig. A tanulmánysorozat negyedik, befejező része az orosz haderőreformot lehetővé tevő védelmi költségvetési trendeket mutatja be az orosz gazdaság teherbíró képességének tükrében.

Az 1990-es évek – Hanyatlás és stagnálás

Mint arról az elemzéssorozat első részében már szöveltünk, a Szovjetunió felbomlásának gazdasági veszteségei, illetve az Oroszországot a kilencvenes években sújtó folyamatos gazdasági-pénzügyi válság rendkívül nehéz helyzetbe hozta a haderőt.² A politikai vezetés a csökkenő költségvetést egyrészt átgondolatlan, strukturálatlan létszámleépítésekkel kompenzálta. Másrészt az elégtelen katonai költségvetés miatt kialakult érdeellentétet a katonai elit lojalitásának megvásárlásával igyekezett feloldani, azaz a főtiszti kar szabad kezét kapott a költségvetési források elsikkasztásában.

Az orosz hadsereg áldatlan állapota olyan zavarba ejtő eseteket eredményezett, mint a katonai szállítások teljesítésének beszüntetése az Aeroflot által 1993 nyarán a Védelmi Minisztérium által felhalmozott kifizetetlen számlák miatt.³ A Dumának szóló 1994 év végi beszámolójában az akkori védelmi miniszter, Pavel Gracsev

¹ Jójárt Krisztián (Jojart.Krisztian@gmail.com) az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpontjának kutatóasszisztense.

² JÓJÁRT Krisztián: *Az orosz haderőreform értékelése I. – Megkésetttség, átfogó reform.* [online], 2017. Forrás: *SVKK Elemzések* 2017/16. [2017. 12. 20.]

³ Benjamin S. LAMBETH: *Russia's Wounded Military.* *Foreign Affairs.* 74. évf., 1995/2., 88. o.

ügy fogalmazott, hogy „nincs még egy hadsereg a világon, mely annyira nyomorúságos állapotban volna, mint az orosz.”⁴ Míg a védelmi szektor a teljes állami költségvetés 20,89%-át tette ki 1994-ben, addig 1999-ben ez már csupán 16,29% volt. A bruttó nemzeti össztermék tekintetében pedig 5,6%-ról közel 2%-ra csökkent a védelmi kiadások aránya.⁵ Ráadásul az orosz bruttó nemzeti össztermék 1992 és 1998 között a felére zsugorodott,⁶ vagyis a védelmi kiadásoknak nem csupán a költségvetéshez viszonyított relatív aránya, de abszolút értéke is drasztikus mértékben csökkent. A SIPRI adatai szerint (2015-ös konstans dollár árfolyamon számolva) a Szovjetunió felbomlása utáni első év, 1992, és a mélypontnak számító 1998-as év katonai kiadásai között nominálértéken háromszoros volt a különbség.⁷ Összehasonlításképpen: az 1998-as 14 milliárd dollárra becsült orosz katonai kiadásokhoz képest Olaszország több mint kétszer, Franciaország pedig több mint három és fél-szer annyit költött védelmi célokra.⁸ Ráadásul ez idő tájt a szűkös védelmi költségvetés mintegy 75%-át a bérek kifizetése emésztette fel.⁹

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Oroszország	41.938	36.661	34.657	22.803	21.533	23.540	14.000
Olaszország	30.305	30.467	29.714	27.137	29.911	31.364	32.399
Franciaország	56.686	56.058	56.346	53.557	52.272	52.451	51.085
Egyesült Államok	515.431	488.342	460.617	433.733	410.141	408.020	398.803

Az orosz védelmi költségvetés 1992-1998 között, a nyugati nagyhatalmakhoz mérve (millió dollár, konstans 2015-ös árfolyamon).¹⁰

2000-2017 – Fellendülés, dinamikus, majd erőltetett növekedés

1999-től a kőolaj világpiaci árának emelkedése rendkívül kedvezően hatott az orosz gazdaságra, ami lehetővé tette a védelmi kiadások folyamatos növelését is. Ennek üteme 2005 és 2015 között a maga évi átlag 7,9%-ával jóval meghaladta a GDP növekedését, ami 3,4% volt.¹¹ Ugyanakkor a gazdaság jó teljesítőképessége miatt a katonai kiadások nem képviseltek GDP-arányosan kiugró tételt az azt megelőző időszakhoz képest. 1999-ben és az azt követő másfél évtizedben a katonai kiadások átlagosan a GDP 3,75%-át tették ki évente.¹² 2011-2012-ben a szovjet korszak utáni legnagyobb egyszeri katonai kiadásnövelést hajtották végre, mely – a később még részletesen bemutatásra kerülő – állami fegyverkezési program elindításának volt köszönhető.

A gazdasági növekedés 2012-től történő lanygulásával azonban a katonai költségvetés egyre inkább eltávolodott a gazdasági racionalitásoktól. A 2014 nyarától életbe lépett pénzügyi és gazdasági szankciók, a rubel drámai leértékelődése, valamint az olajár drasztikus visszaesése miatt pedig a védelmi kiadások kezdtek szétfejszíteni a szövetségi költségvetés kereteit. Miközben a katonai kiadások a 2014-es 4,5%-os szintről 2015-re 5,4%-ra nőttek a bruttó hazai össztermék arányában, addig ez a növekedés ténylegesen már csak nem egészen 5 milliárd dollárral jelentett többet a 2014-es kiadáshoz képest.

⁴ Uo.

⁵ Christopher C. LOCKSLEY: Concept, algorithm, indecision: Why military reform has failed in Russia since 1992. *The Journal of Slavic Military Studies*. 14. évf., 2001/1., 11. o.

⁶ Uo.

⁷ SIPRI Military Expenditures Database, [online], 2017. Forrás: Stockholm International Peace Research Institute [2017. 12. 20.]

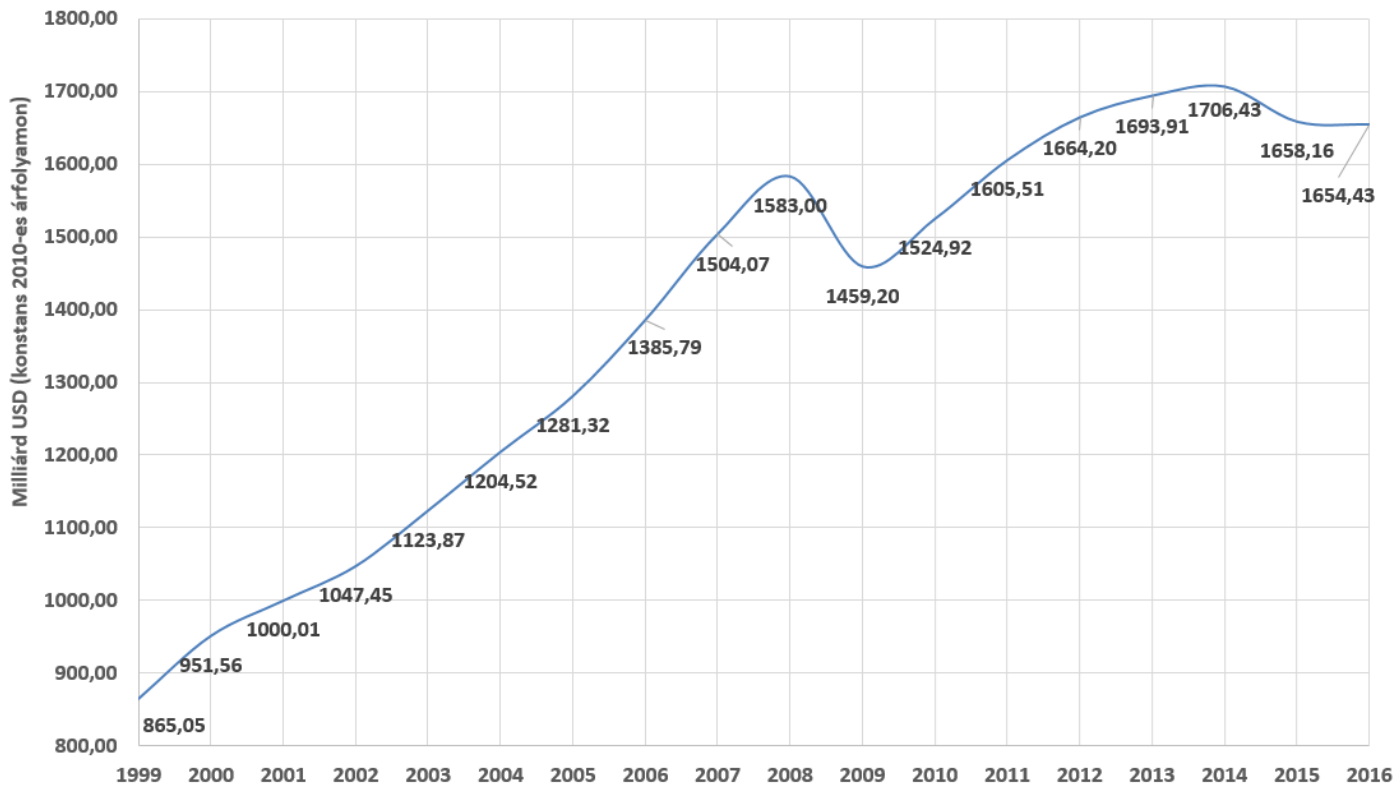
⁸ Uo.

⁹ LOCKSLEY, i.m., 17. o.

¹⁰ A SIPRI idézett adatai alapján. 1991-re vonatkozóan a Szovjetunió felbomlása miatt megbízható adatok hiányában a SIPRI sem közöl adatokat.

¹¹ Gudrun PERSSON: *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2016* [online], 2016. december. Forrás: FOI Swedish Research Institute [2017. 12. 20.] 135. o.

¹² A SIPRI idézett adatai alapján.

Az orosz nemzeti össztermék (GDP) változása 1999-2016 között¹³

A katonai költségvetés erőn felüli növelése a kormányzaton belül is kielezte az ellentéteket. Míg 2011-ben a katonai költségvetés tervezett növelése miatti érdekellentét végül az akkori pénzügyminiszter, Alexej Kudrin távozásához vezetett,¹⁴ addig 2014-ben utóda, Anton Sziluanov és a kormányzat más szereplői között szintén vita alakult ki a katonai költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatban.¹⁵ Ahogy a Svéd Védelmi Kutató Ügynökség (FOI) elemzői megjegyzik, mind a 2015-ös, mind pedig a 2016-ös szövetségi költségvetésben történtek kiigazítások a tervezetthez képest a védelmi kiadások kárára, a csökkentések azonban mégsem voltak olyan számottevők, mint más költségvetési tételekben.¹⁶ Míg más területeken 2015-ben 10%-os csökkentést hajtottak végre, addig a védelmi költségvetést – ugyan a tervezett 20% helyett végül csak 10%-kal – tovább növelték az előző évihez képest.¹⁷ Így a védelmi kiadások teljes összege már a bruttó nemzeti össztermék 5,4%-át tette ki, ami világviszonylatban is jelentős arány.¹⁸ A hivatalos védelmi költségvetés, mely a szakértők szerint a teljes katonai kiadások mintegy 79%-át fedi,¹⁹ a szociális kiadások után (a szövetségi költségvetés mintegy 27%-a) a legnagyobb egyszeri tétel a szövetségi költségvetésen belül a maga körülbelül 20%-os részesedésével. A katonai kiadások teljes összege a költségvetés 25%-át is elérheti.²⁰

¹³ Forrás: [The World Bank: Russian Federation](#). [online], 2017. [2017. 12. 20.]

¹⁴ Howard AMOS: [Kudrin Explains Decision To Resign](#) [online], 2011. 09. 27. Forrás: The Moscow Times [2017. 12. 20.]

¹⁵ Lidia KELLY: [Finance minister warns Russia can't afford military spending plan](#) [online], 2014. 10. 07. Forrás: Reuters [2017. 12. 20.]

¹⁶ PERSSON, i.m., 138. o.

¹⁷ [Budget Debates Reveal Russia's Weakness](#) [online] 2015. 06. 22. Forrás: Stratfor [2017. 12. 20.]

¹⁸ A SIPRI idézett adatai alapján.

¹⁹ PERSSON, i.m., 141. o.

²⁰ Uo.

A 2016-os katonai költségvetésre vonatkozóan egymásnak ellentmondó információk láttak napvilágot. A hírek a hivatalos költségvetés 0,8%-os emeléséről szóltak 2015-höz képest,²¹ mely azonban az inflációval számolva mintegy 8%-os reálértékű csökkentést jelentett volna.²² 2016 októberében azonban közel 680 milliárd rubellel növelték a titkos kiadásokat, mely összeget a hadiipari szektor által a korábbi években felvett hitelek végtörlesztésére szánták.²³ Ha ezt a tételt is hozzávesszük a katonai költségvetéshez, úgy ez a NATO szerint reálértéken számolva 14%-os növekedést jelent az előző évi hivatalos költségvetéshez képest.²⁴ Paul R. Gregory szerint a titkos kiadások szelete egyre nagyobb részt tesz ki a szövetségi költségvetésből,²⁵ ami arra utal, hogy Moszkva igyekszik a valóstól kisebbnek feltüntetni katonai kiadásait, attól tartva, hogy az a NATO tagországok védelmi kiadásainak további emeléséhez vezetne.²⁶ A 2017-es költségvetés esetében a pénzügyminisztériumnak sikerült igen jelentős, 1000 milliárd rubeles csökkentést kiharcolnia, ugyanakkor ezért cserébe olyan kiegészítés került a költségvetési törvénybe, mely felhatalmazza a pénzügyminisztert arra, hogy a védelmi és nemzetbiztonsági kiadások javára a szövetségi költségvetés összegének 10%-ában szabadon csoportosíthatson át forrásokat.²⁷ Ráadásul, amikor az 1000 milliárd rubeles csökkentésről beszélünk, akkor nem szabad megfeledkeznünk a már fentebb idézett közel 700 milliárd rubeles egyszeri költségvetési tételről, melyet a védelmi ipar által felvett kölcsönök kifizetésére költöttek. Ennek figyelmen kívül hagyása eredményezte, hogy a Jane's 2017. márciusi cikke az 1990-es évek utáni legnagyobb orosz katonai kiadáscsökkentéséről értekezett.²⁸ Ahogy arra Michael Kofman rámutat, a Jane's szerzői nem vették figyelembe a 700 milliárd (más források szerint 800 milliárd) rubeles egyszeri költségvetési kiegészítést, ezért az 1000 milliárd rubeles csökkentés félrevezető.²⁹ Az egyszeri hiteltörlesztést levonva a költségvetési csökkentés a 2016-os évhez képest Kofman szerint valójában mindössze 250 milliárd rubel, avagy körülbelül 7%, ami mindössze 1-2%-kal több a már előző év októberében (még a 700 milliárd rubeles kiegészítés előtt) tervezetthez képest.³⁰ Sőt, a védelmi ipari komplexum adósságának rendezése valószínűleg pozitív hatással lesz a fegyverbeszerzésre is, hiszen korábban a védelmi szektor pénzügyi terheit a hadiipari termékek árképzésében kompenzálták.³¹ Vagyis összességében az orosz katonai költségvetés csökken, ám nem a Jane's által kalkulált drasztikus mértékben. Valószínű, hogy az elkövetkező pár évre nézve a 2016 októberében előirányzott csökkentés lesz az irányadó, melynek értelmében 2018-ra a GDP 3%-ára, 2019-re pedig 2,9%-ára kell csökkenteni a katonai költségvetést.³²

²¹ Проектбюджета: расходынаоборону в РФ в 2016 годусоставят 4% ВВП. [online], 2015. 10. 24. Forrás: RIA Novosti, [2017. 12. 20.]

²² Does Russia have the financial means for its military ambitions? [online], 2016. Forrás: NATO [2017. 12. 20.]

²³ Минфин предложил увеличить закрытые расходы бюджета на 680 млрд рублей [online], Forrás: Gazeta.ru, 2016.10.04. [2017.03.11.]

²⁴ Does Russia have the financial means for its military ambitions? i.m.

²⁵ A 2016-os szövetségi költségvetés mintegy negyede titkos volt. Forrás: Paul R. GREGORY: [Russia cooks its defense books](#). [online], 2015. 11. 17. Forrás: Politico [2017. 12. 20.]

²⁶ Uo.

²⁷ Arnold HACSATUROV: Бюджет-2017 — этобомба! [online], 2016. 10. 19. Forrás: Novaya Gazeta, [2017. 12. 20.]

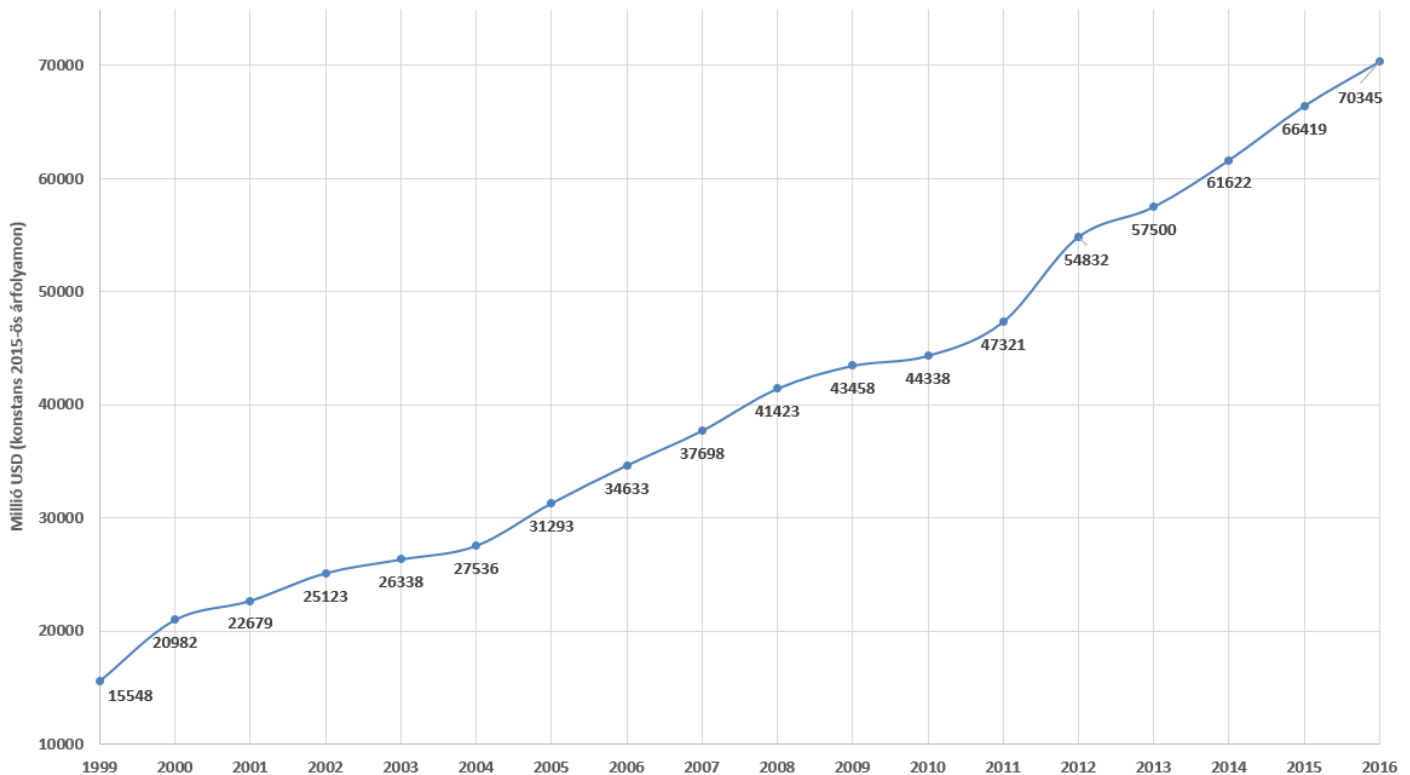
²⁸ Craig CAFFREY: [Russia announces deepest defence budget cuts since 1990s](#). [online] 2016. 03. 16. Forrás: Jane's. [2017. 12. 20.]

²⁹ Michael KOFMAN: [The Russian Defense Budget and You](#) [online] 2017. 03. 17. Forrás: Russian Military Analysis (blog), [2017. 12. 20.]

³⁰ Uo.

³¹ Uo.

³² В России уменьшат расходы на оборону [online], 2016. 10. 07. Forrás: Lenta.ru. [2017. 12. 20.] Ahogy korábban jeleztük, a szövetségi költségvetés „nemzetvédelem” címszó alá tartozó kiadási tétele nem fedi teljes egészében a katonai kiadásokat. Ennek oka, hogy számos, a védelemmel összefüggő kiadást nem itt számolnak el. Vagyis a katonai kiadások teljes volumene GDP-arányosan valamivel nagyobb lesz, mint a fent feltüntetett értékek.

Az orosz katonai kiadások trendje 1999-2016 között³³

Az állami fegyverkezési program

Az állami fegyverkezési program (государственная программа вооружения – GPV) olyan tíz évre szóló titkos védelmi tervezési terv a fegyverzet beszerzéséről, fejlesztéséről, javításáról és a védelmi kutatás-fejlesztésről, melynek első öt éve tartalmaz részletes, konkrét adatokat. Az 1990-es évek GPV-i a már említett gazdasági nehézségek miatt soha nem teljesültek. (A GPV 1996 például csak 20%-ban teljesítette a kitűzött célokat.)³⁴ A 2002-ben elfogadott, 2010-ig szóló terv igyekezett a fegyverzetbeszerzéseket egy későbbi, várhatóan kedvezőbb pénzügyi időszakra időzíteni. A terv szerint a periódus első fele a kutatás-fejlesztésre fókuszált volna, a hangsúly pedig 2008-tól helyeződött volna át a beszerzésre. A teljes körű tömeges beszerzés csak 2010 után kezdődött volna.³⁵ A 2006-ban elfogadott tíz éves terv célkitűzése az volt, hogy 2025-re az orosz haderő 70%-ban modern fegyverekkel legyen felszerelve. Ez 2015 és 2025 között átlagosan évi 5,5%-os átfegyverzési arányt jelentett. Marcel de Haas tanulmánya szerint azonban az akkori átfegyverzési arány mindössze 2%-os volt. Ezért, valamint amiatt, hogy a pénzügyi források javarészt a második ötéves ciklusra csoportosították, ez a program is kudarcot vallott.³⁶

2011-ben kezdetét vette az újabb, a korábbinál is ambiciózusabb fegyverkezési program (GPV 2020), mely már 2020-ra el kívánta érni a korszerű fegyverek 70%-os arányát, évi 9-11%-os lecserélési szint mellett.³⁷ A program fő fókusza a korábbival szemben már nem a kutatás-fejlesztés, hanem a beszerzés volt. A költségvetés

³³ Forrás: SIPRI Military Expenditures Database, i.m.

³⁴ Marcel DE HAAS: *Russia's Military Reform. Victory after Twenty Years of Failure?* [online], 2011. november. Forrás: Netherlands Institute of International Relations. [2017. 12. 20.], 13. o.

³⁵ Uo.

³⁶ DE HAAS, i.m., 14. o.

³⁷ Kaspars MAZITANS: *Russian Armed Forces Military Reforms and Capability (2008-2012)*. *Baltic Security and Defence Review*. 16. évf., 2014/1., 25. o.

a három fő kategóriában az alábbiak szerint oszlott meg 2013-ban: fegyverek és felszerelések vásárlása – 70%, javítások és modernizáció – 14%, kutatás-fejlesztés – 16%.³⁸ A GPV-2020-ra mintegy 19.500 milliárd rubelt szántak, a beszerzési prioritások között pedig a hadászati nukleáris fegyverek, a légvédelmi rendszerek, a precíziós fegyverek, valamint a vezetés-irányítási és informatikai rendszerek voltak.³⁹ Haderőnemek szerinti megoszlásban a reform fő kedvezményezettje a légierő volt, melynek repülőeszközeit teljes egészében modernizálni kívánták; ezt követte a haditengerészet, majd a szárazföldi erők.⁴⁰ 2013 szeptemberében Dmitrij Rogozin védelmi iparért felelős miniszterelnök-helyettes úgy nyilatkozott, hogy az arra at évre szánt beszerzések 85%-a megvalósult, de a fennmaradó rész a 2014-2015-ös évekre fog tolni.⁴¹ Az utóbbi évek látványos katonai költségvetés-emelkedéséért tehát javarészt a GPV 2020 felel, melynek ambíciószint-csökkentésére egyelőre kevés hajlandóság mutatkozik a Kreml részéről. 2015-ben például a védelmi költségvetés 60%-át az az évi állami védelmi beszerzések tették ki.⁴² 2016 márciusában ugyan Szergej Csemešov, a Rosztech hadiipari vállalat vezetője azt nyilatkozta, hogy 10%-kal csökkentik a védelmi megrendeléseket, azonban azt is hozzátette, hogy a csökkentés a kutatás-fejlesztést, nem pedig a fegyverbeszerzést fogja érinteni, és a már folyamatban lévő fejlesztéseket sem kívánják megszakítani.⁴³

Miért nőnek az orosz katonai kiadások?

Noha kézenfekvő magyarázatnak tűnhet, hogy az elmúlt évek rekordokat döntő katonai költségvetésére az ukrajnai válság óta mélypontra süllyedő orosz – nyugati kapcsolatok és Moszkva növekvő fenyegetettség-érzése szolgálhat magyarázatul, a valóság azonban ennél minden bizonnyal árnyaltabb. A katonai kiadások legnagyobb mértékben a 2011-2012-es időszakban ugrottak meg, vagyis az ukrajnai válság előtt. Abban, hogy a moszkvai vezetés a kiadásnövelést az orosz gazdaság recesszióba süllyedése mellett is erőltetett módon fenntartotta, minden bizonnyal valóban közrejátszott a megváltozott geopolitikai helyzet, illetve Oroszország megnövekedett külpolitikai aktivitása. Ide tartozik, hogy Moszkva katonailag is aktív szereplője az ukrajnai és szíriai háborúknak. Míg a szíriai beavatkozás teljes költségét 2015-ben 500 millió dollárra, illetve 3 millió dollár/napra becsülték, addig a kelet-ukrajnai részvétel 2014-es költségeit Borisz Nyemcov jelentése 1 milliárd dollárra, vagyis az akkori védelmi költségvetés 2%-ára teszi.⁴⁴ Ugyanakkor ezek a tételek eltörpülnek amellet a teher mellett, amelyet a védelmi költségvetés 55-60%-át kitevő, 2011-ben elindított fegyverkezési program jelent.⁴⁵ A valódi kérdés tehát inkább az, hogy Moszkva miért tartja fontosnak erőn felül is teljesíteni az állami fegyverkezési programban lefektetett célkitűzéseket?

A hadiipari komplexum lobbijereje

A megváltozott geopolitikai környezetben túl számos egyéb tényező készítheti arra az orosz vezetést, hogy folytassa az ambíciózus fegyverkezési programot. Ilyen például a védelmi ipari komplexum lobbijereje, ugyanis a hadiipar Oroszországban nagyon befolyásos érdekkör. Egyes vélemények szerint Anatolij Szergyukov volt védelmi miniszter távozása háttérben is a védelmi ipari komplexum befolyása állt.⁴⁶ Szergyukov ugyanis igyekezett hatékonyan képviselni a hadsereg érdekeit, és többször is hangoztatta, hogy a Védelmi Minisztérium nem

³⁸ MAZITANS, i.m., 26. o.

³⁹ Uo.

⁴⁰ Uo.

⁴¹ Uo.

⁴² PERSSON, i.m., 142. o.

⁴³ Чemezov: расходы на гособоронзаказ будут сокращены на 10%. [online], 2016. 03. 11. Forrás: BBC [2017. 12. 20.]

⁴⁴ PERSSON, i.m., 144-145. o.

⁴⁵ PERSSON, i.m., 143. o.

⁴⁶ Ljubov CSUZSOVA: Анатолий Сердюков как жертва ВПК. [online], 2013. 08. 29. Forrás: Radio Svoboda, [2017. 12. 20.]

azt fogja megvenni, amit a hadiipar képes előállítani, hanem azt, amire valóban szüksége van.⁴⁷ Szergej Fridinszkij katonai főügyész szerint a védelmi költségvetés mintegy 20%-a tűnik el évente, egyes szakértők szerint pedig ez az arány akár 30-50% is lehet.⁴⁸ Nem nehéz elképzelni, hogy egy közel 20 ezer milliárd rubeles állami fegyverkezési program milyen lehetőségeket kínál a szektorban tevékenykedő befolyásos emberek, és az ő érdekeiket képviselő politikai csoportok számára.

Komoly érdekérvényesítési lehetőséget biztosít a hadiipar számára az a tény is, hogy mintegy 2,5-3 millió embernek ad munkát, azaz a gyáripari állások mintegy 20%-át teszi ki Oroszországban.⁴⁹ Ez azt jelenti, hogy mintegy 3 millió szavazat múlhat a munkahelyek és a bérek megőrzésén a védelmi szektoron belül. Valószínű, hogy a védelmi kiadások 2017-től tervezett csökkentésének egyik fő oka éppen az, hogy a 2018-as elnökválasztásra készülve a putyini vezetés igyekszik inkább a szociális kiadásokat növelni. Ugyanakkor – a korábbi igényeknek megfelelően – minden bizonnyal a védelmi szektor megrendeléseit a csökkentés egyáltalán nem érinti majd. Sőt, a 2018-tól kezdődő új tízéves beszerzési programra a védelmi minisztérium a korábbinál is nagyobb, 24 ezer milliárd rubeles költségvetést javasolt.⁵⁰

Gazdasági észszerűség

A hadiipari megrendelések magas szinten tartása mögött gazdasági indokok is meghúzódhatnak. A kőolajár csökkenésével ugyanis Oroszország exportbevételei drámai mértékben apadtak. Ezzel összefüggésben az orosz fegyverexport 4,4%-os részesedése a teljes kivitelből történelmi csúcsot ért el 2015-ben.⁵¹ Ez azonban kevésbé a volumen abszolút értelemben vett növekedésének volt köszönhető (2011 óta 10%-ot nöött), mint inkább az alacsony olajár miatt hiányzó olajbevételeknek, így a teljes export csökkenésének.⁵² Ennek ellenére racionális lépés Moszkva részéről a hadiipar magas állami megrendelésekkel történő támogatása, hiszen az növelheti az iparág versenyképességét a külföldi piacokon, így hosszabb távon további exportbevételeket eredményezhet.

A fegyverexport fellendítésének szándékára utal a szíriai orosz katonai beavatkozás módja is: Moszkva a művelet során mintegy 162 különböző fegyvert próbált ki,⁵³ amelyek egy részének bevetése katonai szempontból teljesen indokolatlan volt. Noha a fegyverek éles körülmények között történő tesztelésének szándéka magyarázattal szolgálhat erre, a potenciális vevők meggyőzése az orosz haditechnika korszerűségéről minden bizonnyal legalább ekkora jelentőséggel bír.

A fentiekén túl fontos megjegyezni, hogy a 2011-es fegyverkezési programot megelőzően a fő hangsúly a kutatás-fejlesztésen volt, mely mára számos fejlett haditechnikai eszközt eredményezett. A hadsereg szempontjából fontos, hogy a kifejlesztett eszközöket minél előbb rendszeresítsék, hiszen a beszerzés elhalasztása egy későbbi, kedvezőbb gazdasági időszakra minden bizonnyal azzal járna, hogy a kifejlesztett eszközök addigra elavulttá válnának.

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ Susanne OXENSTIERNA – Fredrik WESTERLUND: Arms Procurement and the Russian Defense Industry: Challenges Up to 2020. *Journal of Slavic Military Studies*, 26. évf., 2013/1., 2013. 10. o.

⁴⁹ Russian defense industry production up 2.5% in 1Q09 [online] 2009. 06. 02. Forrás: Sputnik News [2017. 12. 20.]

⁵⁰ PERSSON, i.m., 146. o.

⁵¹ Alekszej KALACSEV: Экспорт вооружений бьет рекорды [online], 2016. 09. 05. Forrás: RBK [2017. 12. 20.]

⁵² Uo.

⁵³ Российские военные в Сирии опробовали 162 новых образца вооружений. [online], 2016. 12. 22. Forrás: Lenta.ru [2017. 12. 20.]

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

ELEMZÉSEK 2018/1

2018. január 4.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóközpont munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

Szerkesztés és tördelés:
Csiki Tamás, Bazsó Márton

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Jójárt Krisztián, 2018

© NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont, 2018